

**POPULAARIMUSIIKIN ERI GENRET LUKION
MUSIIKINOPETUKSESSA**

Katri Peurala
Kandidaatintutkielma
Musiikkikasvatus
Jyväskylän yliopisto
Kevätlukukausi 2017

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistinen tiedekunta	Laitos Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos
Tekijä Katri Peurala	
Työn nimi Populaarimusiikin genret lukion musiikinopetuksessa	
Oppiaine Musiikkikasvatus	Työn laji Kandidaatintutkielma
Aika Kevätlukukausi 2017	Sivumäärä 29
<p>Tiivistelmä</p> <p>Kandidaatintutkiemassani lähestyn populaarimusiikkia ja sen genrejä lukio opetuksen näkökulmasta. Selvitän genrejen syntymisen ja niihin vaikuttaneet tekijät, sekä minkälaisia kulttuurisia piirteitä niihin liittyy. Kiinnitän huomiota ideologioihin genrejen takana ja miten niiden kehitys on vaikuttanut tulevina vuosikymmeninä. Populaarimusiikin genrejä lähestyn Grove Music Onlinen tarjoamien artikkeleiden näkökulmasta.</p> <p>Tutkin, miten populaarimusiikin eri genret näkyvät lukion musiikinopetuksessa ja miten oppimateriaaleissa annetaan sijaa genreille. Erityishuomiota kiinnitän, miten genret jakaantuvat keskenään ja kuinka paljon populaarimusiikkia käsitellään suhteessa muuhun musiikkiin. Selvitän, mitä mahdollisuuksia lukion opetus suunnitelman perusteet antavat populaarimusiikin opetukseen ja miten lukion asemaa yleissivistävänä koulutuksena voi hyödyntää populaarimusiikin opetuksessa.</p> <p>Pohdin, miten opettaja voisi edistää populaarimusiikin historian tuntemusta. Otan huomioon myös, miten populaarimusiikin tuntemus voi olla opiskelijan identiteetin kehityksen tukena ja mitkä sen vaikutukset voivat olla opiskelijan maailmankuvaan.</p> <p>Aion jatkaa aiheesta pro gradu –tutkielmassani.</p>	
Asiasanat – populaarimusiikki, genre, LOPS	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja	

Sisällysluettelo

1	JOHDANTO	4
2	POPULAARIMUSIIKKI	5
2.1	Genret	7
2.1.1	Jazz	8
2.1.2	Rock ja sen alalajit	10
2.1.3	Pop	12
2.1.4	Hip-Hop ja rap	14
2.1.5	Elektroninen musiikki	15
2.2	Populaarimusiikin kehitys Suomessa	17
3	LUKION OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEET 2015	20
3.1	Opetussuunnitelman tavoitteet ja mahdollisuudet populaarimusiikin opettamisessa	20
3.2	Lukion musiikin kurssien painopisteet ja populaarimusiikin sijoittuminen	21
4	LUKION MUSA –KIRJASARJA	23
4.1	Populaarimusiikin eri genrejen painotukset	23
4.2	Populaarimusiikin genret suhteessa muuhun musiikkiin	24
5	POHDINTA	26
	Lähteet	28

1 JOHDANTO

Lukion musiikinopetuksessa suuressa roolissa on nuoren oma musiikillinen kehitys ja musiikillinen ilmaiseminen. Populaarimusiikin eri genret antavat paljon mahdollisuuksia nuorelle löytää oman musiikillisen minänsä. Populaarimusiikki sisältää paljon erilaisia tyyllilajeja, joten jokaiselle pitäisi löytyä juuri se oma tyyli, millä lähteä kehittämään omaa musiikillista maailmankuvaa.

Tulevana musiikinopettajana tulen työskentelemään lukioikäisten kanssa ja haluaisin tarjota tuleville oppilaille mahdollisimman kattavan katsauksen populaarimusiikkiin. Itseäni kiinnostaa, kuinka aika musiikintunneilla jakaantuu eri genrejen välille ja käsitelläänkö tyyllilajeja “mainstreamin” ulkopuolelta. Haluaisin antaa vaihtoehtoja median ja radion “massamusiikille” ja tuoda musiikillista sivistystä populaarimusiikin näkökulmasta. Kaikki populaarimusiikki ei ole sitä, mitä radiosta nykyisin kuulee. Populaarimusiikilla on rikas historia ja sen vaiheet ovat muokanneet tämän päivän musiikkia.

Lukiolaisen oman musiikillisen ajattelun kehittämisen keinona populaarimusiikki on hyvä lähtökohta. Populaarimusiikin kehitykseen ovat vaikuttaneet yhteiskunnalliset tapahtumat ja populaarimusiikkiin liittyy myös muita elementtejä musiikin lisäksi. Populaarimusiikin genret ovat luoneet oman kulttuurinsa. Ilmiönä populaarimusiikki on laaja ja sen läpikäymisessä opiskelija joutuu kehittämään myös omaa kriittistä ajatteluaan ja tekemään johtopäätöksiä eri vaiheiden välillä.

Päälähteinäni populaarimusiikin genreistä käytän Oxford Music Onlinen tarjoamia artikkeleita. Niissä tieto on ajantasalla ja ideologioita genrejen taustalla avataan kattavasti. Artikkeleista nousevat hyvin esiin, miten ja miksi ja mitkä asiat ovat vaikuttaneet erityisesti eri genrejen syntyyn ja miten niiden vaikutus näkyy myös nykymusiikissa.

Tässä tutkielmassa aion keskittyä populaarimusiikkiin ja sen vaikutukseen musiikin luokassa. Lähdän tutkimaan aihetta populaarimusiikin näkökulmasta. Aion myös tutkia millaisia mahdollisuuksia Lukion opetussuunnitelman perusteet antavat eri genrejen läpikäymiselle.

2 POPULAARIMUSIIKKI

Populaarimusiikkia kuulemme kaikkialla, mutta mikä tekee siitä populaarimusiikkia. Middleton ja Manuel (2017) määrittelevät musiikin populaarimusiikiksi seuraavien periaatteiden mukaan: ensimmäinen asia, mikä on tärkeä populaarimusiikin määrittelylle on, että sitä ostetaan paljon, esimerkiksi äänitteitä ja nuotteja myydään suuria määriä. Toiseksi median merkitys, populaarimusiikiksi voidaan määritellä musiikkia, joka saa medialta huomiota ja sitä soitetaan esimerkiksi radiossa. Kolmanneksi tulee musiikin suosio tietyn ihmisryhmän sisällä. Tässä viimeisimmässä määrittelyssä tulee selkeimmin esiin se, miksi populaarimusiikki on populaarimusiikkia. Aiemmat kaksi määrittelyä voivat päteä useampaan musiikkityyliin, joita ei välttämättä suoraan ajatella populaarimusiikiksi. Nämä kolme lähestymistapaa määrittelevät hyvin populaarimusiikin tyypillisiä piirteitä. Kuitenkin täytyy muistaa se, että populaarimusiikin määritelmä ei ole kiinni tietyistä ihmisryhmistä tai musiikin tiettyihin muotoihin, vaan se määritelmä elää ajan kanssa. (Middleton ja Manuel 2017.)

Populaarimusiikin voidaan katsoa alkaneen myöhään 1800-luvulla, kun Tin Pan Alley säveltäjät loivat itselleen markkinat Vaudeville-teatterin kautta. Musiikista tuli erittäin suosittua ja säveltäjien tuli vastata uusien kappaleiden kasvavaan tarpeeseen. Nuottien kysynnän määrä kasvoi myös huomattavasti. Äänitteet ja levysoittimet tulivat markkinoille 1900-luvun alussa, mikä vauhditti entisestään Tin Pan Alley musiikin suosiota. (Middleton ja Manuel 2017.)

Ensimmäisen maailmansodan jälkeen maailma oli muuttunut ja niin oli myös musiikkimaailma. Ensimmäinen Jazz-levytys julkaistiin vuonna 1912 ja siitä voidaan katsoa jazzin aikakauden alkaneen. Jazzin tyylilaji, Swing, nautti suuresta suosiosta aina 1920-luvulta 1930-luvun puoliväliin saakka ja se saavuttikin suurta kansainvälistä suosiota, joka kesti aina toiseen maailmansotaan asti. Maailmansodan jälkeen jazz toki pysyi vielä dominoivana populaarimusiikin tyylinä, mutta vaikutteet Euroopasta vaikuttivat vahvasti myös siihen, miten populaarimusiikin kehitys jatkui Yhdysvalloissa. (Middleton ja Manuel 2017.)

1950-luvulla suuren yleisön tietoisuuteen nousi rock and roll Bill Haleyn menestyskappaleen myötä. Rock and rollin suurimmaksi ja tunnetuimmaksi edustajaksi nousi Elvis Presley. Rock and rollin suosiota ei siivittänyt pelkästään musiikilliset asiat, vaan sen suosioon vaikutti myös pukeutuminen ja Presleyn tunnetuksi tekemä tanssityyli. Rock and roll oli erityisesti nuorison suosiossa. Tyyllilaji levisi nopeasti Yhdysvalloista ympäri Eurooppaa. Kaikki pop-tai rock-musiikin tyyllilajit juontavat juurensa rock and rollista. Euroopassa ja Britanniassa syntyi myös suuria rockin edustajia 50- ja 60-lukujen vaihteessa, kun ensin Beatles ja sen jälkeen Rolling Stones nousivat suuriksi tekijöiksi populaarimusiikin kentällä. Beatles toimi todellisena tiennäyttäjänä populaarimusiikin kehityksessä ja heidän musiikkinsa vaikuttaa edelleen musiikintekijöihin. (Middleton ja Manuel 2017.)

Rock and roll nähdään populaarimusiikissa yhtenä suurena siirtymävaiheena esimerkiksi populaarimusiikin harjoittamisessa, vaikka se ei hirveästi muodoltaan poikkea esimerkiksi blues-musiikista. Rock and roll ja Tin Pan Alley ovat merkittävässä roolissa, kun mietitään populaarimusiikin historian kehitystä. Eivätkä ne vaikuttaneet pelkästään musiikin kehitykseen, vaan myös musiikkibisnekseen ja levy-yhtiöiden kehitykseen. (Middleton ja Manuel 2017.)

Tämän jälkeen musiikkityylejä on syntynyt satoja. Erityisesti pop- ja rockmusiikin tyyllilajeja on syntynyt satoja erilaisia, joilla kaikilla on omat erityiset tyylipiirteensä. 1970-luvulla punkrock saavutti suosiota. Brittipunk ja Sex Pistols oli yksi vuosikymmenen suurimpia ilmiöitä. Punk yksinkertaisti rockmusiikkia ja se toi esille yhteiskunnan ongelmia. Punk antoi vapauksia, kuka vain voi tehdä musiikkia, mikä puolestaan vaikutti siihen, että perustettiin paljon pieniä levy-yhtiöitä suurien tuottajien vastapainoksi. (Middleton ja Manuel 2017.)

1970-luvulta kummunnut disco ei ollut suinkaan vain ohimenevä vaihe. Myös siitä muodostui uusia musiikkityylejä, kuten tekno ja house. Hip-hop syntyi 1970-luvun alkupuolella New Yorkin kaduilla ja sitä pidettiin yleisesti tummaihoisten musiikkina. Hip-hop ja rap olivat aluksi New Yorkin alakulttuurien musiikkia, mutta nykyään kuka vain voi räpätä. Hip-hop musiikkia pidettiin myös uhkana rockmusiikille, mutta voimme todeta, että kummallekin

genrelle on oma kuulija kuntansa. 1990-luvulla myös ensimmäiset Dj't julkaisivat musiikkia ja tätä päivää ajatellen Dj't ovat musiikintekijöiden ja -tuottajien kärkikastia. (Middleton ja Manuel 2017.)

2.1 Genret

Genre on tapa, tyyppi tai luokka, joka on erikseen päätetty edustavan esimerkiksi tietynlaista musiikkia (Samson 2017.) Musiikin genre kertoo meille jotain musiikista jo ennen kuin olemme sitä ehtineet edes kuulemaan. Genret asettavat olettamuksia musiikkikappaleita kohtaan, esimerkiksi: mitä soittimia siinä on, miten kappale on rakennettu, miltä musiikin tulisi kuulostaa.

Genrejaottelu on kulkenut ihmiskunnan mukana niin kauan kuin on ollut kulttuuria. Jo antiikin Kreikassa näytelmät oli jaettu erilaisten genrejen mukaan. Musiikissa ensimmäisiä genre rajauksia on nähty kansanlaulujen yhteydessä ja taidemusiikissa 1700-luvun lopulla. (Samson 2017.)

Populaarimusiikin genrejaattelussa vaikuttavat sellaiset tekijät kuin musiikin sisältö, sosiaaliset ja käyttäytymiseen liittyvät tavat ja muut musiikilliset tekijät, kuten soitinnus ja rytmikka. Populaarimusiikissa ei ole vain suuria genrejä, vaan tällaiset ylägenret jakautuvat useampiin alalajeihin, esimerkiksi rock on yläkäsite kaikille siitä polveutuville alagenreille. Genret voivat myös sekoittua keskenään, jolloin voidaan miettiä onko kyseessä aivan uusi genre vai uusi alatyylili jo olemassa olevalle suuremmalle kokonaisuudelle. Genre on vahvasti mukana, kun populaarimusiikkia kategorisoidaan sen musiikillisten ja sosiaalisten ilmiöiden mukaan. (Samson 2017.)

2.1.1 Jazz

Jazz sai alkunsa 1900-luvun alkupuolella New Orleansissa ja se vakiinnutti paikkansa ensimmäiseen maailmansotaan mennessä. Voidaan katsoa, että jazz kehittyi ympäri Yhdysvaltoja, mutta erityisesti New Orleansia pidetään sen syntypaikkana, koska tuohon aikaan New Orleans toimi kulttuurien sulatusuunina ja viihde-elämän keskuksena. Jazzin mielletään olevan lähtöisin afroamerikkalaisten musiikkiperinteestä, mutta se on saanut paljon vaikutteita myös muusta musiikista, esimerkiksi New Orleansin kreoleilta.. Näin jazz sai omat tyylipiirteensä, siinä sulautui yhteen useamman kulttuurin musiikkiperintöä ja tämä ei olisi ollut mahdollista kuin New Orleansissa. (Collier 2017.)

Ensimmäisiä jazzin tyylilajeja olikin New Orleans jazz, jossa oli kuuluvissa vaikutteita bluesista ja Tin Pan Alley musiikista. Ajallisesti tämä kausi sijoittuu 1900-luvun alusta noin 1915-luvulle. Tämän rinnalla kulki dixieland jazz, jonka juuret ovat Chicagossa. Dixieland jazz sai vaikutteita New Orleans jazzia enemmän valkoisten musiikista. 20-lukua voisikin kutsua jazzin aikakaudeksi, jazz oli lähtenyt leviämään ympäri maailman ensimmäisen maailmansodan aikana ja sen äänitykset yleistyivät. Original Dixieland Jazz Band oli tuon ajan tunnetuimpia orkestereita ja Jelly Roll Morton ja Louis Armstrong olivat mainetta niittäneitä jazzmuusikoita. (Tucker ja Jackson 2017.)

1930-luvulla tavallisen New Orleans jazzin soitinnusta muutettiin, muodostettiin sektioita ja kappaleiden rakenteet muuttuivat sektioiden vuorotteluun. Oli syntynyt Big Band orkesterit ja jazzin uusi aikakausi swing. Erityisesti puhaltimilla on suuri rooli swingissä. Swingin myötä jazzista tuli myös koko kansan musiikkia. Se nautti suurempaa suosiota, kuin aiempi jazz. Swing musiikin tulon vaikuttivat useat muusikot esimerkiksi Duke Ellington, joka oli aiemmin niittänyt mainetta jo sävellyksillään ja nyt orkesterillaan, jossa soittivat useat huippumuusikot. Swingin suosioon valkoisten piireissä vaikutti erityisesti Benny Goodman, joka pystyi luomaan sillan afroamerikkalaisen musiikkiperinteen ja valkoisen kuulijakunnan välille. (Tucker ja Jackson 2017.)

Yhdysvaltojen liittyessä toiseen maailmansotaan vuonna 1941 jazz musiikki eli murrosta. Swingiä soitettiin vielä paljon, mutta jotkut muusikot näkivät, että swingillä ei ollut enää uutta annettavaa musiikkimaailmalle. Erityisesti Dizzy Gillespie ja Charlie Parker etsivät vaihtoehtoja aiempaan big band soundiin. Edellä mainitut vaikuttivatkin suuresti uuden jazz tyylin, bebopin, syntyyn. Bebop eroaa aiemmin kuullusta jazzista niin harmonialtaan, kuin myös rytmikaltaan. Suuria muutoksia tuli myös soitinsooloihin: swing käytti paljon hyväkseen länsimaisen musiikin äänenkuljetus tekniikkaa ja bebop pyrki tästä irti. Swing oli löytänyt tiensä ihmisten sydämiin ja juurruttanut paikkansa populaarimusiikissa, kun taas bebop jäi suosiossa kauas siitä. Kuitenkin bebopin tunnusomaisia piirteitä löytyy tämänkin päivän jazzista. (Collier 2017.)

Miles Davisin ura oli alkanut jo bebopin kaudella, osana Charlie Parkerin yhtyettä. Aiemmin bebopia soittanutta Davisia voidaan pitää cool jazzin kehittäjänä. Cool jazz juontaa juurensa bebopista swingistä: bebopin harmoniat yhdistettynä big band orkesteriin. Davis oli yksi tuon ajan muusikoista, joka muunteli bebopin perusidea luoden uutta ja itsenäistä musiikkia. (Tucker ja Jackson 2017.) Collier (2017) tuo esille toisen bebopista juontuneen tyylin hard bopin. 1950-luvulla jazz otti vaikutteita afroamerikkalaisesta gospel-musiikista, mikä teki jazzista yksinkertaisempaa, kuin bebopin aikana. Hard bop luotti tukevaan melodiaan kertosäkeissä ja hard bop saavuttikin yleisön suosiota. Art Blakey oli suuressa roolissa orkesterinsa kanssa hard bopin muotoutumisessa. 50-luvulla tehtiin myös paljon mainstream jazzia, jossa yhdistettiin uudempaa bebop ja cool jazzia swing vaikutteisiin 30-luvulta. (Collier 2017.)

1960-luvulla kuljettiin lähemmäs vapaata ilmaisua. Free jazz ei ole ennalta kirjoitettu ja se on vapautettu äänenkuljetus ja harmonia säännöistä. Myös kappaleen tempo saattaa vaihdella sen aikana. Näin päästiin kauemmas mainstream jazzista, joka oli ottanut paljon sijaa 1950-luvulla. Free jazz on tunteiden ilmaisua ilman rajoja, siinä on paljon tunnetta ja improvisaatio on siinä merkittävässä roolissa. Erityisesti tätä uutta jazzin ääntä hakivat Ornette Coleman ja John Coltrane. Kuitenkin tämän rinnalla kulki edelleen mainstream jazz, joka nautti suurempaa suosiota free jazzin jäädessä pienemmän kuuntelija kunnan musiikiksi. (Tucker ja Jackson 2017.)

Miles Davis 60-luvun lopulla julkaisi albumin *Bitches Brew*. Albumi on siitä merkityksellinen, että se aloitti jazz fuusion (fuusio). Fuusio yhdisteli jazzin musiikillisia elementtejä tuon ajan nuorison suosimaan musiikkiin, kuten rockiin, souliin ja funkiin. (Walser 2017.)

Jazz on ensimmäinen populaarimusiikin tyylilaji, joka on vakiinnuttanut paikkansa kuulijoissa. Nykypäivänä tehdään niin perinteistä swingiä, kuin uusia kokeiluja jazzin parissa. Jokainen tyylilaji on jäänyt elämään omaa elämäänsä kuulijoiden avulla. On syntynyt erilaisia fuusiojazz yhdistelmiä, joissa jazziin on otettu vaikutteita esimerkiksi tietyn alueen kansanmusiikista. (Tucker ja Jackson 2017).

2.1.2 Rock ja sen alalajit

Rockilla tarkoitetaan popista eriytynyttä musiikkityyliä. Rock juontaa juurensa 1950-luvulta, kun rock and roll nousi pinnalle erityisesti Bill Haleyn “Rock Around the Clock” -kappaleella. Tämä uusi tyylilaji suuntautui erityisesti nuoriin ja nuorisokulttuuriin. Rock on mukaansa tempaavaa, rytmikästä musiikkia, johon liittyy vahvasti myös muita tekijöitä kuin pelkkä musiikki. Rockille ominaista on myös se, että muusikot kirjoittivat itse omat kappaleensa. (Middleton 2017.) Rock terminä itsenäistyi rock’n’rollista 1960-luvulla. Rock toi tuon ajan nuorisoon kapinahenkeä. Rock and roll oli tanssittavaa musiikkia, joka vapautti nuorisoa sen ajan käyttäytymisen normeista. (Fast 2017.)

Rock and rollin voidaan katsoa alkaneen 1950-luvun puolesta välistä Bill Haleyn johdattamana, kun ~~kappale~~ Rock Around the Clock nousi soittolistojen kärkeen. Rock and roll oli uutta ja jännittävää musiikkia, joka vetosi erityisesti kapina henkisiin nuoriin. Vaikutteita rock and roll sai erityisesti bluesista. Rock and rollin menestyneimpiä artisteja olivat mm. Bill Haley ja Chuck Berry. Kuitenkin eniten menestystä niitti Elvis Presley, jota vielä tänäkin päivänä nimitetään rock and rollin kuninkaaksi. Presleyn menestykseen vaikuttivat musiikin lisäksi karisma ja lavaesiintyminen, joka nosti hänet tuon ajan ikoniksi. (Walser 2017.)

1960-luvulle siirryttäessä jäi rock and roll taakse ja rock toi mukanaan uusia tuulia: musiikissa kuultiin enemmän sähköistettyjä soittimia, käytettiin uusia äänitystapoja ja syntetisaattorit nousivat bändiin muiden soittimien rinnalle. 1960-luvulla tuli paljon suuria bändejä Euroopasta, kuten the Beatles oli yhtye, joka aloitti brittiyhtyeiden nousun. The Beatles nousi koko maailman suosioon tarttuvilla kappaleillaan. The Beatles auttoi myös muita yhtyeitä nousemaan suosioon Yhdysvalloissa, esimerkkinä the Rolling Stones. (Walser 2017.)

Folk rock 1960-luvulla saavutti suosiota Bob Dylanin myötä. Folk rock yhdisti folkista tuttuja teemoja ja laulutyylin, sekä käytti rock-instrumentteja. Dylan ei ollut ainoa folk rock -artisti, mutta hänen vaikutuksestaan folk ja country lähentyivät rockmusiikkia. Sanoituksiin folk rock etsi aiheita politiikan heikoista kohdista ja niissä oli protestilaulujen sävyä. (Mather 2017.)

Musiikkiteollisuus oli 1970-luvulla nosteessa. Hard rock bändit, kuten Led Zeppelin, Deep Purple ja Black Sabbath tekivät suuria keikkoja ympäri maailmaa. Rockmusiikki eli vaihetta, jolloin siitä irtaantui uusia tyyliuuntauksia. Edellä mainitut bändit vaikuttivat pitkälti heavy metallin syntyyn. Heavy metal, tuttavallisemmin ”hevi”, oli aiempaa hard rockia raskaampaa, niin soinnillisesti kuin myös sanoituksiltaan. Kitarariffit olivat keskiössä ja kappaleissa soolojen merkitys vahvistui. Tunnettuja heavy metal -yhtyeitä 70-luvulta on esimerkiksi AC/DC. Heavy metal jakaantui myös erilaisiin alatyylilajeihin, esimerkiksi glam rock. Glam rock painotti musiikin lisäksi paljon ulkoiseen olemukseen ja pukeutumiseen, esimerkkinä Kiss. (Walser 2017.)

Punk rock on luonteeltaan toisenlaista kuin esimerkiksi heavy metal. Punk on soinniltaan raakaa, kappaleet lyhyempiä, punk-bändeissä oli vähemmän soittajia ja sen mukaan myös vähemmän soittimia. Punk tarttuu sanoituksissaan yhteiskunnan ongelmiin. Myös punk toi omat tapansa pukeutua ja ilmentää ideologiaa: vaatteet olivat usein revittyjä ja hiustyyli vähintäänkin huomiota herättäviä. Ensimmäiset punk yhtyeet tulivat Yhdysvalloista, mutta brittiläinen Sex Pistols on varmasti tunnetuimpia punk bändejä kautta aikojen. (Walser 2017.)

1980-luvulla uudet tekniset välineet loivat työkaluja musiikkityylien kehitykselle. Heavy metallista oli tullut erittäin suosittua. Raskaamman rockin kentälle syntyi uusia alatyylilajeja, kuten esimerkiksi glam metal, joiden suurimpiin nimiin kuului mm. Mötley Crue. Myös brittiläisiä metalliyhtyeitä nousi ihmisten tietoisuuteen Def Leppardin johdattamana. Muita alkunsa 80-luvulla saaneita tyyllilajeja ovat mm. thrash metal ja death metal, joiden erityispiirteisiin kuuluu nopea tempo, monimutkaisemmat kappale rakenteet ja raskaampi sointi. Thrash metallin suurimpia uranuurtajia on Metallica, joka jatkaa uraansa yhä tänäkin päivänä. Muita tunnettuja näiden tyyllilajien edustajia ovat esimerkiksi Slayer ja Megadeth, jotka niin ikään ovat edelleen keikkalavoilla. (Walser 2017.)

1990-luvulle tultaessa heavy metal ei kiinnostanut enää sellaisenaan ja se avasi tietä vaihtoehtorockille. Yksi 90-luvun alun suurimmiksi ilmiöiksi nousi Nirvana ja sen edustama grunge. Grungessa on kuultavissa heavy metallista tuttua kitara soundia, mutta erottavana tekijänä grunge on yksinkertaisempaa rakenteeltaan ja esiintymistyyli on omanlaisensa. Kuitenkin näistä uusista tyyleistä riippumatta metallimusiikki jatkoi omaa kehitystään ja siitä on kehittynyt useita tyyllilajeja lisää. Myös punk teki uuden tulemisen 90-luvulla uusien yhtyeiden, kuten Green Dayn myötä. (Walser 2017.)

2.1.3 Pop

Pop ja rock ovat kumpikin saaneet alkunsa rock and rollista. 1950- ja 1960-luvulla ei puhuttu erikseen pop- ja rockmusiikista. Erottelu näiden kahden välillä tapahtui vasta silloin, kun musiikkityylejä oli syntynyt jo useampia ja niiden ei voinut katsoa edustavan samaa musiikkityyliä, vaikka kumpikin populaarimusiikkia onkin. Rockille tyypillinen bändikokoonpano ja sen raskaampi sointi, sekä sanoitukset erottuvat selkeästi popin kevyemmästä tyylistä. Toinen eroavaisuus on popin artistilähtöisyys: popmusiikissa artisteille on valmiit kappaleet tehtynä, kun taas rockille tyypillistä oli, että bändit tekivät itse omat kappaleensa. (Middleton 2017.)

Popmusiikin tuotannossa on vahvasti esillä sen kaupallisuus. Popmusiikin on tarkoitus vedota suuriin massoihin, jolloin myös sen tuotanto on suurta. Näiden tekijöiden vuoksi popmusiikin

on ajateltu olevan yksinkertaista verrattuna rockmusiikkiin. Muita stereotyyppisiä ajattelumalleja popmusiikista on sen näkeminen naisten esittämänä musiikkina. Koska rockkentällä huomattava määrä muusikoista oli miehiä, ~~nin~~ ajateltiin popmusiikin tyylin sopivan paremmin naisille. Toisena popmusiikkiin on aina liitetty vahvasti nuoruus, sen liittyminen nuorten kulttuuriin ja kuulijakunnan olevan pääasiassa nuorisoa. (Warwick 2017.)

Soul musiikkityylinä muistuttaa enemmän poppia, kuin rockia. Se tanssittavaa ja rytmisesti mukaansatempaavaa, mutta huomattavasti rockia kevyempää. Walser (2017) kertoo soulmusiikin syntyneen afroamerikkalaisten rhythm and blues perinteestä sekä ottamalla vaikutteita myös gospelista. Soulmusiikin syntypaikkana on Chicago ja Memphis 60-luvun alkupuolella. Motown oli levy-yhtiö, jonka listoilla oli pääasiassa afroamerikkalaisia laulajia ja lauluyhtyeitä. Motown-artistit kehittivät oman soundin. Motownin musiikkituottajat tarjosivat kappaleita bändeille ja artisteille, joihin lukeutuvat mm. Stevie Wonder, Diana Ross ja Marvin Gaye. Kuten muissakin tyyllilajeissa, myös soulista kehittyi omat tyylinsä. Esimerkiksi funk juontaa juurensa soulmusiikista. Ensimmäinen funk artisti oli James Brown, jota voidaan pitää funkin kehittäjänä. (Walser 2017.)

1970-luvulla pop-artistien kärkikastiin kuuluivat mm. Elton John ja ruotsalaisyhtye Abba. Vuosikymmenen loppupuolella discomusiikki oli hyvin suosittua. Tuohon aikaan disco koettiin tiettyjen ihmisryhmien musiikkina. Discon juuret ovat New Yorkin ja San Franciscon ensimmäisissä DJ:ssa (disc jockey), jotka miksasivat musiikkia kahdella levysoittimella yhtäaikaan. Discossa on vahva pulssi, se on nopea tempoista ja kappaleet pyritään vaihtamaan saumattomasti, jolloin tanssiminen voi jatkua ilman keskeytyksiä. Disco nousikin yhdeksi Yhdysvaltojen eniten paheksutuksi musiikkityyliksi, mutta sen yleisö oli yhtä moninainen kuin rock and rollilla aikoinaan. Disco oli myös alkusysäys muulle tanssimusiikille, dancelle ja sen musiikilliset elementit ovat vaikuttaneet tällaiseen yökerhoissa kuultavaan tanssimusiikkiin läpi vuosikymmenten. (Walser 2017.)

80- ja 90-luvuilla popmusiikin kehitystä väritti erityisesti tekniikan kehitys. Markkinoille tuli erilaisia rumpukoneita, syntetisaattoreita ja samplereita, jotka toivat uusia tapoja musiikin tekemiseen. Musiikin markkinointiin ruvettiin panostamaan entistä enemmän. Musiikkikanava MTV toi televisiossa musiikkiin mukaan kuvan merkityksen, mikä vaikutti

musiikkivideoihin entistä enemmän panostamista. Esimerkiksi Michael Jackson ja Madonna lisäsivät menestystään musiikkivideoiden avulla. (Walser 2017.)

90-luku oli erityisesti erilaisten poikabändien aikaa. Poikabändit esittivät erityisesti teini-ikäisiin tyttöihin vetoavaa musiikkia ja esityksiin kuului yleensä tanssillinen koreografia. Poikabändit olivat osa teinipop (teen pop) ilmiötä, joka alkoi 90-luvulla. Tunnetuimpia poikabändejä 90-luvulta ovat esimerkiksi Backstreet Boys ja *NSYNC. (Jennex 2017.) 2000-luvulla popmusiikin kehitys ei ole mennyt enää suuria askeleita eteenpäin, vaan käytetään jo olemassa olevaa materiaalia ja varioidaan sitä luoden uutta. 2000-luvulla aina vain tärkeämmäksi tekijäksi musiikin myynnin kannalta on noussut esimerkiksi pukeutumistyyli ja lavakarisma. Pinnalla pysyäkseen täytyy artistilla olla sitä jotain. Myös “Tähtenlennot”, yhden hitin artistit, ovat lisääntyneet 2000-luvulla.

2.1.4 Hip-Hop ja rap

Hip hop on saanut alkunsa New Yorkin kaduilta, alueilta, joissa oli työttömyyttä ja köyhyyttä. Erilaiset “jengit” (eng. gang) hallitsivat katuja. Nuoret etsivät tapoja purkaa turhautumistaan ja vihaansa yhteiskuntaa kohtaan. Hip hop kulttuurin tärkeimpiä ja näkyvimpiä elementtejä ovat pukeutuminen, graffititaide ja oma puhetyyli (slangi). Hip hop -musiikki, rap, kehittyi DJ:n soittamasta musiikista, kun siihen alettiin puhua riimitellen päälle. Myös breakdance on tärkeä osa maailman hip hop kulttuuria. (Miyakawa 2017.)

Rap on osa hip hop -kulttuuria, joka kehittyi 1970-luvun aikana. Rap käyttää elementtejä afroamerikkalaisten rhythm and blues -perinteestä, soulista ja funkista. Ensimmäinen merkittävä rap-single oli Rapper’s Delight vuosikymmenen lopulla. Rap-musiikin sisältöä värittää sen synnyinseudun tuon aikaiset ongelmat, kuten köyhyys ja rikollisuus. (Toop 2017.)

1980-luvulle tultaessa myös rap-musiikissa oli jo useampia koulukuntia. Osa oli menossa elektronisemman rapin suuntaan, toiset taas painottivat DJ:n merkitystä. Run-D.M.C ensimmäisellä levyllään loi rajan vanhan tyylin ja uuden suuntauksen välille. Tyyliiltään tämä

oli minimalistisempaa ja funk vaikutteet eivät olleet enää niin suuressa roolissa. Myös rumpukoneiden selkeästi erottuva rytmi oli tärkeässä osassa musiikkia. Run-D.M.C toi yhteen rapin ja heavy metallin tekemällä coverin Aerosmithin kappaleesta Walk This Way. Tämä antoi alkusysäyksen näiden kahden erilaisen tyylin yhteensulautumisen, jota kuultiin seuraavalla vuosikymmenellä jo enemmän. 80-luvun loppupuolella toiselta puolelta Yhdysvaltoja, Los Angelesista, nousi uusi karkeampi ja rajumpi tyyli, gangsta rap. N.W.A:n (Niggaz With Attitudes) Straight Outta Compton -levy kertoo Los Angelesin jengeistä kaduilla. Gangsta rapin aiheet liittyvätkin usein kaduilla tapahtuvaan väkivaltaan ja jengisotiin. Straight Outta Compton nosti useiden ryhmän jäsenten urat nousuun mm. Ice Cube. Los Angelesista kummunnut lähes väkivaltainen gangsta rap oli noussut New Yorkin tyylin rinnalle. (Toop 2017.)

1990-luvulla rapilla oli jo useita alatyylejä. Rap kohtasi myös vähättelyä, esimerkiksi taustoina käytettyä samplausta ei pidetty musiikkina ja sen ajateltiin oleva ryöstä kappaleen alkuperäiseltä tekijältä. Tämä ajoi DJ:tä tekemään itse omat taustansa, joita pystyivät sen jälkeen samplaamaan, niin kuin itse parhaaksi näkivät. Vuosikymmenen aikana syntyi paljon uusia tähtiä, kuten Snoop Dogg. Vuosikymmenen lopun suurimmaksi ilmiöksi nousi Eminemin, joka oli ensimmäisiä suurta menestystä saaneita valkoisia rap-artisteja. (Toop 2017.)

2000-luvulla rap on monipuolistunut, eikä vastakkainasettelu itä- ja länsirannikon välillä näkynyt, koska räppäreitä tuli ympäri Yhdysvaltoja. Hip hop -musiikki on noussut osaksi populaarimusiikin kenttää ympäri maailman. Tosin edelleen on havaittavissa, että hip hopin laajaa kenttää ei arvosteta samalla tavalla, kuin mainstream poppia. Merkittävää on huomata, että 2000-luvulla rap on saanut myös naispuolisia artisteja, näistä nimekkäimpiin kuuluu Missy Elliot. (Toop 2017.)

2.1.5 Elektroninen musiikki

Elektronisella musiikilla yleensä tarkoitetaan yökerhoihin suunnattua tanssimusiikkia (electronic dance music, EDM). EDM musiikkia alettiin kuulemaan 80-luvulla ja siinä on kuultavissa discomusiikin sille tuomat vaikutukset. Muutaman vuosikymmenen aikana EDM

on luonut useita alatyylejä ja sitä on yhdistelty myös muihin genreihin. Erityisesti suosiota EDM on saanut Euroopassa, mutta Yhdysvalloissa sen tuotanto ei ole noussut samalle tasolle. EDM musiikin pohja on vahva ja tasainen rytmi, jonka päälle rakennetaan melodia, harmonia ja tehosteet. Kuten jo aiemmin hip hop, myös EDM samplaa aiemmin tehtyä materiaalia, EDM onkin DJ:n soittamaa musiikkia. (Dayal ja Ferrigno 2017.)

Elektronisen populaarimusiikin kehitykseen on vaikuttanut myös vahvasti tekniikan kehitys. 80-luvulla syntetisaattorit ja rumpukoneet toivat mahdolliseksi elektronisen musiikin teon, ilman oikeita soittimia. MIDI-teknologia (Music Instrument Digital Interface) mahdollisti laitteiden synkronoinnin. 90-luvulla tietokoneiden kehitys heijastui myös EDM musiikin tuottamiseen ja virtuaaliset käyttöjärjestelmät toivat virtuaalisten soittimien ja äänitehosteiden käytön helpoksi. (Dayal ja Ferrigno 2017.)

DJ:n tavoitteena on saada ihmiset tanssimaan ja pitää ihmisiä tanssimassa. Kappaleet ovat yleensä pitkiä, joten DJ: täytyy saada niistä mielenkiintoisia, miksaamalla ja muuntelemalla kappaletta siinä hetkessä. Siirtymät kappaleiden välillä ovat myös tärkeitä. Näissä DJ voi käyttää erilaisia tehosteita hyväkseen. Kappaleiden valinta settiin ja niiden järjestys on tarkkaa, usein DJ:t aloittavatkin hieman rauhallisemmalla temmolla, jotta voivat nostattaa tunnelmaa. (Dayal ja Ferrigno 2017.)

Tekno ja house ovat kumpikin elektronisen tanssimusiikin tyyllilajeja. Tekno on kovaäänistä, nopea tempoista ja sen syke on tasainen. Housessa puolestaan on enemmän discon perintöä, se on hieman hitaampaa sen musiikilliset ominaisuudet pääsevät paremmin esille. EDM-kulttuurin kuuluu myös osana reivit (rave), jonne ihmiset kokoontuvat tanssimaan. Tapahtumat ovat isoja ja niihin on liittynyt myös lieveilmiöitä, kuten huumeiden käyttöä. Erityisesti reivaajien suosiossa oli ekstaasi, jota pidettiin erityisesti "bile-huumeena". (Dayal ja Ferrigno 2017.)

2.2 Populaarimusiikin kehitys Suomessa

Ensimmäisen maailmansodan jälkeen jazz levittyi myös Eurooppaan, Yhdysvalloista tulleiden sotilaiden mukana. Jazzin vaikutukset myös Suomessa ovat merkittävät. Suomalaisen jazzin alku vaikuttajana toimi muualta Euroopasta tulleet suuntaukset. Dallapé-orkesteri oli ensimmäisiä haitarijazz-orkestereita. Tämä kokoonpano saavutti kaiken kansan suosion ja jazzista tuli kaikkien yhteiskuntaluokkien musiikkia. (Jalkanen 2003, 253-259, 283-294.) Toisen maailmansodan jälkeen Suomessa vaikutti swing, jonka suurimmaksi nimeksi nousi Dallapé. Swing oli isojen orkesterien musiikkia ja se oli Yhdysvaltojen perinteiden mukaista. (Kurkela 2003, 395-398.)

Toivo Kärki kehitti suomalaisen iskelmän päätyylisuunnan yhdistämällä swingin ja perinteisemmän kansallisen suuntauksen. Kärki tuotti tanssimusiikkia valtavat määrät aina 40-luvulta 70-luvulle asti, erityisesti Kärki muistetaan hänen säveltämistä tangoistaan. Yksi Suomen suosituimmista iskelmälaulajista oli Olavi Virta. 50-luvulta eteenpäin alettiin levyttämään paljon käänösiskelmiä, jotka olivat kansainvälisten musiikkikappaleiden suomennettuja versioita. (Kurkela 2003, 408-409, 422-423, 438-440.)

1960-luvulla muu maailma eli rockin ensimmäistä tulemistä ja The Beatlesin läpimurtoa. Vaikka The Beatles nousi myös Suomessa listoille, niin Suomessa elettiin tuolloin rautalankamusiikin kulta-aikaa. Suomalaisten musiikinkuuntelijoiden joukko alkoi pirstoutua, eikä tyydytty aiemmin kuultuun jazziskelmään. Rautalankamusiikin rinnalla myös tango oli suosituimmillaan ja suomalainen tango on saavuttanut oman kulttuurillisen aseman. (Kurkela 2003, 463-476.)

1960-luvun loppupuolella ei iskelmää ja popmusiikkia eroteltu toisistaan, vaikka näiden kahden kulttuurinen ero oli jo havaittavissa. Myös tanssilavakulttuuri eli murrosta, kun tanssilavoilla nähtiin vauhdikkaita kiertueita perinteisten tanssiorkesterien rinnalla. Danny-Show muodostui spehtaakkeliksi, jonka listoilla moni suomalainen käänösiskelmiä esittävä popartisti oli. Vuosikymmenten vaihteessa popmusiikista selkeästi lähti irtaantumaan raskaampi tyylisuuntaus maailmalta tulevien uusien suuntausten mukana. (Kurkela 2003, 508-513, 528-545.)

1970-luvun alussa suomalaisessa populaarimusiikissa elettiin vaihetta, kun popiskelmä ja rock erottuivat toisistaan selkeämmin. Rock suomalaisessa populaarimusiikissa käsitti yhtyeiden soittamaa raskaampaa musiikkia. Suomessa popiskelmän ja rockmusiikin väliin syntyi tyyliuuntaus, jota kutsutaan "purkaksi". Purkka oli rytmistä ja tarttuvaa ja nämä ominaisuudet takasivat purkan suosion Suomen musiikkimarkkinoilla. Purkka oli Suomessa alku disco musiikille: purkassa oli yksinkertaisempi ote ja tanssittavampi rytmi. (Kurkela 2003, 549-552.)

Suomirock erottui iskelmästä ja popista 1970-luvulla uuden raskaamman soundinsa ansiosta. Suurin osa ensimmäisistä suomirock yhtyeistä teki levytyksensä Love Records -yhtiölle, joka otti listoilleen vaihtoehtoista musiikkia, kun suuremmat levy-yhtiöt keskittyivät enemmän iskelmä- ja popartisteihin. Suomessa 70-luvun alussa suomalainen proge oli suosittua: se oli soinniltaan kansainvälisen populaarimusiikin suuntaista. Love Recordsin listoilla oli monia tuon ajan suosittuja yhtyeitä, esimerkiksi Wigwam. (Kurkela 2003, 555-561.)

Aiempi rockmusiikki oli ollut englanninkielistä. Suomenkielinen rock vakiinnutti paikkansa Hectorin ja Juicen myötä, jotka levyttivät molemmat rockia suomenkielellä. Näiden kahden suomalaisen musiikin ikonin tyylit olivat kuitenkin erilaisia: Hectorin kappaleet ovat folk-rock-tyyppistä pehmeää musiikkia, kun taas Juice toi mukanaan säröisemmän, kitaravoittoisen soundin. Erityisesti näiden artistien suosioon vaikuttivat kappaleiden tekstit, joihin ihmisten oli helppo samaistua, sekä melodioiden ja harmonioiden käsittely: usein haikeat ja surulliset aiheet sävellettiin duuriin. (Kurkela 2003, 580-587.)

Jos suomirockin ensimmäinen aalto oli progevaikutteista englanninkielistä musiikkia ja toinen aalto suomenkielistä rockia, niin kolmas aalto vei musiikkia yksinkertaisempaan suuntaan. 70-luvun lopulla maailmalla vaikuttivat monet punkyhtyeet, jotka vaikuttivat myös suomalaisen punkin syntyyn. Punk loi kapinahenkeä ja myös Suomessa se oli aggressiivista ja energistä. Punk loi selkeän eron aiemmin kuultuun suomirockiin. (Kurkela 2003, 590-592.)

80-luvulle tultaessa oli rockin osuus suomalaisessa musiikkiteollisuudessa kasvanut uusiin mittakaavoihin. 70-luvun lopun punk-huuma oli ohi ja monet rockyhtyeet muuttivat tyyliään.

Suomirock oli kitara voittoista musiikkia ja suosituimpia artisteja olivat mm. Eppu Normaali ja Popeda. Tosin 80-luvun lopussa Dingo hurmasi, niin tytöt kuin äiditkin. Dington suosio perustui iskelmään viittaaviin sanoituksiin ja sen yhdistämiseen suomirockille uskollisiin melodioihin. Dingosta voidaan puhua ilmiönä: sen menestys ei kestänyt kauan, mutta se oli sitäkin hurjempi. (Kurkela 2003, 596-602, 612-614.)

3 LUKION OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEET 2015

Lukion opetussuunnitelman perusteissa (LOPS 2015, 12-13) kerrotaan lukio-opetuksen tähtäävän yleissivistyksen kasvuun ja yksilön oman identiteetin vahvistumiseen. Lukiossa syvennetään aiempaa tietoa ja opitaan näkemään ilmiöitä laajemmin. Tämän tuloksena opiskelija kehittyy ajattelemaan kriittisesti ja näkemään asioita laajemmassa mittakaavassa, jolloin opiskelija pystyy kehittämään omaa minäkuvaa, ihmiskäsityksiä ja maailmankuvaa. Sivistys ja arvoperusta kulkevat opiskelijan mukana läpi opiskeluajan. Kulttuuriperintö ja kulttuuri-identiteetin vahvistaminen nähdään mahdollisuutena ja rikkautena, jota lukioissa tulisi tukea. Yhteisöllisyys ja lukio yhteisöön kuuluminen kehittää yhteistyötaitoja ja elämän arvoja, jotka valmentavat myös elämään lukion jälkeen. (LOPS 2015, 12-13).

Musiikki on mitä parhain väline niin oman kulttuuri-identiteetin, kuin myös yksilön oman identiteetin vahvistamiseen. Musiikki antaa työvälineet myös yleissivistyksen kasvattamiseen: populaarimusiikin kehityksen taustalla näkyvät historian merkittävät tapahtumat, jotka ohjasivat mihin suuntaan populaarimusiikki kehittyi. Nuoret ovat aikojen saatossa rakentaneet omaa minäkuvaansa musiikin avulla ja musiikilla on tapana tuoda yhteen ja muodostaa ystävyys-suhteita. Eri populaarimusiikin genret tarjoavat vaihtoehtoja oman tyylin löytämiselle. Myös itseilmaisu voi monelle nuorelle olla helpompaa musiikin avulla.

3.1 Opetussuunnitelman tavoitteet ja mahdollisuudet populaarimusiikin opetuksessa

Musiikin opetuksesta LOPS (2015, 211-212) toteaa, että musiikin opetuksen tarkoituksena on lisätä opiskelijan musiikillista sivistystä ja saada musiikillisia kokemuksia. Musiikki on yhteisöllistä toimintaa, joka kehittää yhteistyötaitoja ja kommunikointia muiden kanssa. Musiikin opetuksen toivotaan kehittävän jokaisen omaa identiteettiä ja antavan eväitä musiikin elinikäiseen harrastamiseen. Musiikin opiskelun tulee olla kaikille mielekäästä lähtötasosta riippumatta ja syventää opiskelijan käsityksiä musiikista. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan matka kurssin aikana ja peilataan edistymistä eikä sitä, millaiset valmiudet musikaalisesti opiskelijalla on. (LOPS 2015, 211-212.)

Lukion musiikinopetuksen tarkoituksena on, että opiskelija kehittää omaa musiikillista ajatteluaan ja ymmärtää musiikin monimuotoisuutta. Opiskelija kykenee musiikilliseen ilmaisuun ja ymmärtää vuorovaikutuksen merkityksen musiikissa, sekä musiikin merkityksen ympäristössään. Opiskelija syventää omaa tietämystään musiikkikulttuureista, musiikin tyylilajeista, sekä historiasta. (LOPS 2015, 211-212.)

Mahdollisuudet, joita opetussuunnitelma antaa populaarimusiikin opettamiseen ovat laajat. Populaarimusiikin kehitykseen ovat vaikuttaneet monet yhteiskunnalliset tapahtumat menneisyydessä. Opiskelijan tulisi ymmärtää historian merkitys populaarimusiikkiin ja miten musiikki on muuttunut aikojen saatossa on yleissivistystä.

3.2 Lukion musiikin kurssien painopisteet ja populaarimusiikin sijoittuminen

Valtakunnallisiin musiikin kursseihin kuuluvat kurssit 1 ja 2 pakollisina (kurssi 2 vaihtoehtoinen kuvataiteen kurssin 2 kanssa) sekä syventävät kurssit 3 ja 4. Kurssilla 1 (Musiikki ja minä) keskitytään oman musiikillisen identiteetin kehittämiseen ja tunnistamaan musiikin vaikutuksia vuorovaikutuksessa ja ympäristössään. Opiskelija kehittää musiikki tuntemustaan niin musiikin historian ja musiikkikulttuurien avulla, kuin myös soittamalla. Kurssi 2 (Moniääninen Suomi) keskittyy suomalaiseen musiikkiin ja sen osa-alueisiin. Kurssi pyrkii tukemaan opiskelijan omaa kulttuuri-identiteettiä ja tuo esille erilaisten suomalaisten musiikkityylien perustaa. (LOPS 2015, 212.)

Valinnaiset syventävät kurssit nimensä mukaan syventävät opiskelijan musiikin tuntemusta. Kurssi 3 (Ovet auki musiikille) paneutuu erityisesti musiikkikulttuureihin ja erilaisiin musiikkityyleihin. Kurssin jälkeen opiskelija ymmärtää musiikin kulttuurisidonnaisuutta ja oppii näkemään musiikin suurempana kokonaisuutena. Kurssilla 4 (Musiikki viestii ja vaikuttaa) opiskelija tutustuu musiikin merkitykseen mediassa ja musiikin merkitykseen muissa taidemuodoissa. Opiskelija pystyy kriittisesti analysoimaan musiikkia välineenä vuorovaikutukseen. Lukioilla on mahdollisuus tarjota koulukohtaisia syventäviä kursseja näiden rinnalle. (LOPS 2015, 213.)

Populaarimusiikki on kokonaisuus, joka kulkee jokaisen kurssin mukana. Joissakin kursseissa se näkyy selkeästi paremmin kuin toisissa, esimerkiksi kurssi 3 sijoittuu suoraan erilaisten musiikin tyyllilajien tuntemukseen. Populaarimusiikki antaa eri genrejen avulla nuorelle vaihtoehtoja luoda omaa musiikillista identiteettiään ja muodostaa suhdettaan musiikkiin. Opettajan velvollisuutena on avata ovia syvempään genretuntemukseen, jolloin opiskelija pystyy näkemään populaarimusiikin pintaa syvemmälle. Kurssilla 2 on hyvä aloittaa suomalaisen populaarimusiikin juurilta ja katsoa, miten suomalaisen populaarimusiikki on kehittynyt ja mitkä asiat siihen ovat vaikuttaneet. Suomalaisuus ja suomalainen kulttuuri kulkevat suomalaisen populaarimusiikin aiheissa mukana.

Ajan ollessa kursseilla rajallinen, on lukioiden mahdollista järjestää koulukohtaisia syventäviä musiikin kursseja. Yhtenä mahdollisuutena opettajana on järjestää kurssi, joka vie syvemmälle populaarimusiikin eri vaiheisiin ja nostaa esiin näkökulmia, joihin ei esimerkiksi pakollisilla kursseilla ole aikaa. Populaarimusiikkia voisi käydä läpi historian näkökulmasta, oppia tunnistamaan kuuntelemalla eri tyyllilajien ominaisia tyylipiirteitä sekä itse soittamalla syventää näkemystä populaarimusiikin kentästä.

4 LUKION MUSA –KIRJASARJA

Tässä luvussa teen oppikirja katsauksen Lukion musa -kirjasarjaan. Kirjasarjassa on kirja kumpaankin valtakunnalliseen pakolliseen musiikin kurssiin. Lukion musa 1: Intro -kirjaan on koottu kattavasti yleistietoa musiikin elementeistä (rytmi, melodia, harmonia), esittelyt eri musiikkityyleistä (taidemusiikki, populaarimusiikki, maailmanmusiikki) ja musiikin perustietoutta (teosto, äänen- ja kuulonhuolto, musiikin teoriaa). Nuotteja löytyy niin populaarimusiikin kappaleisiin, kuin kansanmusiikkiin ja taidemusiikkiin. Kirjassa käsitellään myös musiikin merkitystä erilaisissa juhlissa. Kirja haastaa opiskelijan miettimään mitä musiikki on ja miten musikaalisuutta tulisi määritellä. (Juutilainen ja Kukkula 2006.)

Lukion musa 2: Moniääninen Suomi käsittelee suomalaista musiikkikulttuuria. Kirja käsittelee suomalaisen kansanmusiikin, taidemusiikin, populaarimusiikin ja sen kehityksen Suomessa. Eri tyyllilajeja lähestytään teorian ja kappale esimerkkien avulla. Kirja on rakennettu tukemaan opiskelijan kulttuuri-identiteettiä ja ymmärtämään musiikin merkitystä Suomessa, sekä suomalaisen musiikista maailmalla. (Juutilainen ja Kukkula 2006.)

Kummassakin kirjassa on kattava valikoima kappaleita nuottien kanssa. Kappaleet ovat helpohkoissa sävellajeissa ja suurimpaan osaan kappaleista on ehdotukset, miten eri soittimilla niitä voisi soittaa. Joissakin kappaleissa melodian lisäksi löytyy myös toinen ääni. (Juutilainen ja Kukkula 2006.)

4.1 Populaarimusiikin eri genrejen painotukset

Populaarimusiikkia kirjoista löytyy paljon, jos mukaan lasketaan myös kappaleet, joiden nuotit kirjoista löytyvät. Kirjasarjan ensimmäisestä osasta löytyy popin ja rockin historiasta tiivis paketti, jossa käsitellään suuret käännekohdat pop- ja rockmusiikin osalta, sisältäen niiden kaikki alalajit ja merkittävimmät artistit. Jazzista on samankaltainen esittely. Jokaisesta jazzin suuntauksesta kerrotaan lyhyesti ja esitellään niille tunnusomaisia asioita. Myös jokaisen tyylin alle on listattu näiden edustajia. Huomioon on otettu genrejen synty ja sen vaikutukset kansainvälisesti. (Juutilainen ja Kukkula 2006.)

Lukion musa 2 kirjassa pureudutaan huomattavasti syvemmälle populaarimusiikkiin. Toki kirjassa käsitellään populaarimusiikin kehitys Suomessa. Kirja aloittaa suomalaisen iskelmän alkumetreiltä jatkaen suomirockiin. Jazz käsitellään omana kappaleenaan, jossa käydään läpi, millaiseksi jazz on Suomessa muotoutunut. Kirja tarjoaa suuren määrän tietoa suomalaisesta jazzista ja jazzmuusikoista. Kappaleiden nuotit myös omalta osaltaan kuvastavat suomalaisen populaarimusiikin kehitystä ja luovat selkeän kuvan mistä ja miten tähän päivään on päädytty. (Juutilainen ja Kukkula 2006.)

Populaarimusiikin osuus oppikirjoissa jää pinnalliseksi yleiskatsaukseksi. Syy-seuraussuhteita ei käydä läpi syvällisesti ja pienemmät kokonaisuudet jäävät lähes käsittelemättä. Esimerkiksi hip hop -kulttuuria ei käsitellä muuten kuin ohimennen suomalaisen populaarimusiikin osuudessa. Rap on Suomessakin ollut jatkuvassa nousussa ja rap-artistien määrä on lisääntynyt viime vuosikymmenten aikana merkittävästi ja tämä kasvu näkyy myös Suomen top-listoilla. Nuorison kuluttaessa suuria määriä tällaista musiikkia, olisi mielestäni silloin myös hyvä avata, miten musiikkityyli on saanut alkunsa ja mitkä asiat siihen ovat vaikuttaneet. Tätä ei kuitenkaan käsitellä Lukion musa 1 kirjassa ollenkaan muiden populaarimusiikin suuntauksien rinnalla.

Kirjoissa oli erikseen osuudet jazzille ja muulle populaarimusiikille. Jazzin erottelu omaksi osa-alueekseen on perusteltua, koska sen historia on pidempi, mutta olisi hyvä tuoda esiin sen olevan osa populaarimusiikkia. Jazzin pohja on kuitenkin rhythm and blues perinteestä, kuten myös rock and rollin. Lukiossa jazzia voi alkaa purkamaan swingin kautta, joka on rakenteeltaan yksinkertaisempaa kuin bebop. Fuusion avulla voi tehdä jazzista selkeämmän osan populaarimusiikin muista tyylilajeja.

4.2 Populaarimusiikin genret suhteessa muuhun musiikkiin

Yleiskatsauksena noin puolet kirjoista löytyvästä materiaalista on populaarimusiikkia (nuotit ja tietopaketit). Lukion musiikinopetuksen tähdätessä oman musiikillisen ilmaisun kehittämiseen ja identiteetin löytämiseen, on tietenkin luonnollista, että kirjoissa käydään läpi

laajasti myös muita musiikkisuuntauksia populaarimusiikin lisäksi. Todennäköistä tietenkin on, että opiskelijoilla on valmiiksi eniten tietoa juuri pop- ja rockmusiikista, joita kuulee päivittäin radiossa.

Yleissivistykseen tähtäävässä lukio-opetuksessa populaarimusiikkia tulisi käsitellä ilmiönä ja ottaa huomioon siihen liittyvät ideologiat. Yhteiskunnalliset tapahtumat ovat osaltaan vaikuttaneet merkittävästä populaarimusiikin kehitykseen. Lisäksi useiden genrejen taustalta löytyy oma ideologiansa. Oppikirjoissa avataan laajemmin esimerkiksi kansanmusiikkia, kun taas populaarimusiikin osuus voisi omalta osaltaan olla syvempi.

Oppikirjojen materiaaleissa jazz on vedetty lähemmäs taidemusiikkia. Sen ollessa omana osanaan, voi opiskelija mieltää jazzin olevan taidemusiikkia. Kuitenkin jazzin tyylipiirteisiin suurelta osin liittyy improvisointi, niin kuin rockmusiikissakin on improvisoituja sooloja, kun taas taidemusiikissa kaikki on auki kirjoitettua.

5 POHDINTA

Middleton ja Manuel (2017) toteavat populaarimusiikin ajatellaan olevan vähempiarvoista, kuin esimerkiksi taidemusiikin. Populaarimusiikin kaupallinen näkökulma ja sen tarkoitus tavoittaa mahdollisimman paljon kuulijoita erottaa sen tyyliltään taidemusiikista, jonka mielletään olevan enemmän elitistien musiikkia. (Middleton ja Manuel 2017.) Mutta eikö populaarimusiikki ole taidetta siinä missä klassinen musiikkikin? Populaarimusiikilla on oma kulttuuriperintö ja se on kehittynyt aikojen saatossa, kuten myös taidemusiikki. Näiden kummankin musiikin tyylilajin kehitykseen on vaikuttanut suuresti esimerkiksi soittimien kehittyminen.

Populaarimusiikki on viehättänyt erityisesti nuorisoa menneiden vuosikymmenten aikana. Se on tarjonnut nuorille jotain uutta ja jännittävää, luonut omaa kulttuuriaan, joka on näkynyt myös musiikin ulkopuolella. Eri genrejen mukana on kehittynyt niihin liittynyt pukeutuminen ja elämäntyyli ja tämä näkyy myös nykyajan katukuvassa: nahkatakkit ja musta vaatetus mielletään usein rock-henkisiin ihmisiin, kun taas rentojen ja roikkuvien vaatteiden ajatellaan kuuluvan hip hopin maailmaan.

Myöskään aiempina vuosikymmeninä syntyneet genret eivät ole kadonneet minnekään ja esimerkiksi useat 80-luvun metallibändit keikkailevat ja julkaisevat musiikkia yhä edelleen. Monien 2000-luvun nuorien vanhemmat ovat olleet itse nuoria 70-/80-luvulla ja heistä voi huomata, että he palaavat oman nuoruutensa musiikkiin nostalgisin tunnelmin. Omassa perheessäni voin huomata vanhempien vaikutuksen lasten kuuntelemaan musiikkiin: vanhempien kuuntelema musiikki siirtyy myös lapsien soittolistalle. Populaarimusiikin kehityksen suunnannäyttäjät löytyvät sen historiasta ja viitoittaa tietä edelleen.

Lukiossa opiskelijalla on mahdollisuus laajentaa omaa maailmankuvaansa niin tieteen kuin taiteen aloilla. Populaarimusiikin osalta nuorten tulisi lisätä omaa tietämystään ja oppia näkemään median antaman kuvan ulkopuolelle. Populaarimusiikin näkeminen kokonaisuutena aina 1900-luvun alkupuolelta tähän päivään ja sen vaikutukset yhteiskuntaan voivat avata uusia ovia ja auttaa luomaan uusia syy-merkityssuhteita. Myös miten yhteiskunta

on omalta osaltaan vaikuttanut kehitykseen toimivat linkkinä näiden välillä, esimerkiksi punk ja mitkä asiat sen syntyyn ovat vaikuttaneet.

Lukiossa populaarimusiikin genret näkyvät erityisesti soitettavissa kappaleissa: soitetaan poppia ja rockia, tutustutaan jazziin klassikko kappaleiden avulla. Populaarimusiikin isojen genre rajauksien alla on satoja alatyylejä, eikä ole aiheellista käydä niitä kaikkia läpi. Lukiolaiselle pitäisi muodostua kuva, mitkä tyylilliset piirteet musiikista esimerkiksi tekee rockmusiikkia.

Populaarimusiikin avulla pystytään vahvistamaan jokaisen opiskelijan omaa musiikillista suhdetta ja vahvistamaan identiteettiä. Laaja katsaus eri genrejen maailmaan auttaa opiskelijaa punnitsemaan omaa musiikillista identiteettiään ja vahvistamaan omaa minäkuvaansa. Genrejen historia auttaa myös oman musiikkimaun analysoinnissa ja ymmärtämään, mitkä asiat oman mielimusiikin kehitystä ovat viitoittaneet.

Populaarimusiikin asema lukion musiikin kursseilla on näkyvä, mutta miten lähestyä populaarimusiikkia paremmin genrejen ja kehityksen näkökulmasta. Jo yläasteella populaarimusiikkia soitetaan ja kuunnellaan ja lukion tarkoituksena olisi syventää yläasteelta saatua tietoa ja taitoa. Aion jatkaa tämän aiheen parissa myös pro gradu -tutkielmassani syventäen lukio näkökulmaa ja pohtien populaarimusiikin syvempää merkitystä lukio opetuksessa.

Lähdeluettelo

- Collier, J. L. (2017). Jazz (i). *The New Grove Dictionary of Jazz, 2nd edition*. Osoitteessa http://www.oxfordmusiconline.com.ezproxy.jyu.fi/subscriber/article/grove/music/J223800?q=jazz&search=quick&pos=1&_start=1#J223824 Luettu 19.1.2017.
- Dayal, G. ja Ferrigno, E. (2017). Electronic Dance Music (EDM). *The Grove Dictionary of American Music, 2nd edition*. Osoitteessa http://www.oxfordmusiconline.com.ezproxy.jyu.fi/subscriber/article/grove/music/A224259?q=electronic+music&search=quick&pos=4&_start=1#A224277 Luettu 25.1.2017.
- Fast, S. (2017). Rock. *The Grove Dictionary of American Music, 2nd edition*. Osoitteessa http://www.oxfordmusiconline.com.ezproxy.jyu.fi/subscriber/article/grove/music/A2257208?q=rock&search=quick&pos=1&_start=1 Luettu 22.1.2017.
- Jalkanen, P. (2003). Haitari ja jazz: vuodet 1918-44. Teoksessa Aroheimo-Marvia, L., Jalkanen, P., & Kurkela, V. *Suomen musiikin historia: Populaarimusiikki*. Helsinki: WSOY.
- Jennex, C. (2017). Boy bands. *The Grove Dictionary of American Music, 2nd edition*. Osoitteessa http://www.oxfordmusiconline.com.ezproxy.jyu.fi/subscriber/article/grove/music/A2240279?q=boy+bands&search=quick&pos=1&_start=1#firsthit Luettu 24.1.2017.
- Juutilainen, E., & Kukkula, T. (2006). *Lukion musa: 1-2, Intro : musiikki ja minä ; Suomi : moniääninen Suomi*. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit.
- Kurkela, V. (2003). Eriytyvien yleisöjen aika: vuodet 1963-90. Teoksessa Aroheimo-Marvia, L., Jalkanen, P., & Kurkela, V. *Suomen musiikin historia: Populaarimusiikki*. Helsinki: WSOY.
- Kurkela, V. (2003). Kansallisen ihanteellisuuden aika: vuodet 1945-62. Teoksessa Aroheimo-Marvia, L., Jalkanen, P., & Kurkela, V. *Suomen musiikin historia: Populaarimusiikki*. Helsinki: WSOY.
- Lukion opetussuunnitelman perusteet (LOPS). (2015). Helsinki: Opetushallitus. Osoitteessa http://www.oph.fi/download/172124_lukion_opetussuunnitelman_perusteet_2015.pdf Luettu 30.1.2017.
- Mather, O. C. (2017.) Folk rock. *The Grove Dictionary of American Music, 2nd edition*. Osoitteessa http://www.oxfordmusiconline.com.ezproxy.jyu.fi/subscriber/article/grove/music/A2256568?q=folk+rock&search=quick&pos=1&_start=1 Luettu 25.1.2017.
- Middleton, R. (2017). Rock. *Grove Music Online*. Osoitteessa http://www.oxfordmusiconline.com.ezproxy.jyu.fi/subscriber/article/grove/music/49135?q=rock&search=quick&pos=2&_start=1#firsthit Luettu 20.1.2017

- Middleton, R. ja Manuel, P. (2017). Popular music in the West. *Grove Music Online*.
Osoitteessa
<http://www.oxfordmusiconline.com.ezproxy.jyu.fi/subscriber/article/grove/music/43179pg1> Luettu 20.11.2016.
- Miyakawa, F. M. (2017). Hip hop. *The Grove Dictionary of American Music, 2nd edition*.
Osoitteessa
http://www.oxfordmusiconline.com.ezproxy.jyu.fi/subscriber/article/grove/music/A2224578?q=hiphop&search=quick&pos=5&_start=1#firsthit Luettu 24.1.2017
- Samson, J. (2017). Genre. *Grove Music Online*. Osoitteessa
http://www.oxfordmusiconline.com.ezproxy.jyu.fi/subscriber/article/grove/music/40599?q=genre&search=quick&pos=1&_start=1#firsthit Luettu 15.1.2017.
- Toop, T., et al. (2017). Rap. *The Grove Dictionary of American Music, 2nd edition*.
Osoitteessa
<http://www.oxfordmusiconline.com.ezproxy.jyu.fi/subscriber/article/grove/music/A2225387#A2225421> Luettu 24.1.2017.
- Tucker, M. ja Jackson, T. A. (2017). Jazz. *Grove Music Online*. Osoitteessa
http://www.oxfordmusiconline.com.ezproxy.jyu.fi/subscriber/article/grove/music/45011?q=jazz&search=quick&pos=3&_start=1 Luettu 19.1.2017.
- Walser, R. (2017). *North America*. Artikkelikokoelmassa Middleton, R., et al. *Pop*. *Grove Music Online*. Osoitteessa
http://www.oxfordmusiconline.com.ezproxy.jyu.fi/subscriber/article/grove/music/46845?q=pop&search=quick&pos=2&_start=1 Luettu 23.1.2017
- Warwick, J. (2017). Pop. *The Grove Dictionary of American Music, 2nd edition*. Osoitteessa
http://www.oxfordmusiconline.com.ezproxy.jyu.fi/subscriber/article/grove/music/A2259112?q=pop&search=quick&pos=1&_start=1#firsthit Luettu 23.1.2017